

MIX. A. ΚΑΛΙΝΔΕΡΗ, Συμβολή εἰς τὴν μελέτην τοῦ θέματος τῶν Βαλλαάδων (ἐκ τοῦ ΙΖ' τόμ. τῶν «Μακεδονικῶν», Θεσσαλονίκη 1977, σελ. 315—366.

Βαλλαάδες ὠνομάζοντο οἱ κάτοικοι μερικῶν χωρίων τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, οἱ ὅποιοι ἦσαν Ἑλληνόφωνοι μωαμεθανοὶ μὲ χαλαρὰν γνῶσιν καὶ συνείδησιν τῆς θρησκείας των, τινὲς τῶν ὁποίων κατ' ἀξιοπίστους μαρτυρίας ἤναπτον τὰ κανδήλια εἰς ἐξωμόνια χριστιανικὰ πρὸς θεῖαν βοήθειαν ἀσθενούντων οἰκείων των. Οἱ ἀγαθοὶ οὗτοι πολῖται μὲ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν τοῦ 1924 ἔφυγον ἀπὸ τὸν τόπον τῶν πατέρων των καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν. Ποία ἦτο ἡ καταγωγὴ των, ἡ προέλευσίς των, ἡ ἀκριβὴς περιοχὴ τῆς ομάδος των καὶ ὁ τρόπος καὶ ὁ χρόνος τοῦ ἐξισλαμισμοῦ των μένει ἀδιευκρίνητον. Αἱ παλαιότεραι ἐρευναι καὶ μελέται εἶχον καθορίσει περίπου τὰ χωρία των καὶ εἶχον προσδιορίσει τὸν χρόνον τοῦ ἐκμωαμεθανισμοῦ των μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1692 καὶ 1797. Ὁ Καλινδέρης παλαιὸς καὶ ἔμπειρος ἐρευνητὴς τοῦ βίου τῶν παλαιότερων κατοίκων τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, ἔχων ἀναδιφήσει τὰ ἀρχεῖα καὶ τοὺς κώδικας χωρίων, μόνων καὶ Μητροπόλεων προβαίνει τώρα εἰς συστηματικὴν διερεύνησιν τοῦ θέματος τῶν Βαλλαάδων ἀνακεφαλαίωνων καὶ βασανίζων ὄλας τὰς πρότερον ἐξενεχθείσας γνώμας, προσθέτων δὲ καὶ ἄλλας μαρτυρίας.

Διὰ τῆς ἐρεύνης του ἀποσκηνίζει τὰ ὅρια τῆς περιοχῆς τῶν Βαλλαάδων, καταρτίζει κατάλογον τῶν χωρίων, τῶν τε ἀμιγῶν καὶ τῶν μεικτῶν, μὲ ἀξιολόγους παρατηρήσεις διὰ τὸν καθορισμὸν αὐτῶν καὶ μὲ πλήρη ἀνάλυσιν τῶν ἱστορικῶν γεγονότων καὶ περιστάσεων διὰ κάθε περίοδον καὶ κάθε περίπτωσιν, ἀνασκοπεῖ ὄλας τὰς προταθείσας καὶ τὰς ἐνδεχομένας προϋποθέσεις διὰ τὸν χρόνον καὶ τὸν τρόπον τῆς προελεύσεως καὶ τῆς ἐξωμοσίας κατὰ περιοχὴν καὶ ἐλέγχει ταύτας διὰ τῶν στοιχείων τῶν κωδίκων τῆς μονῆς Ζάμπορδας, διὰ τὰ καταλήξῃ εἰς θετικὰ συμπεράσματα διὰ τὸ πότε, ποῦ καὶ ἐκ ποίων περιστάσεων ἤρξατο καὶ πῶς ἐσυνεχίσθη ὁ ἐξισλαμισμὸς κατὰ τόπους. Κατὰ τὸ συμπέρασμα ὁ ἐξισλαμισμὸς ἦτο ἔργον γενιτσαρικῆς προελεύσεως καὶ ἤρχισεν ὀλίγον μετὰ τὴν κατάργησιν τοῦ παιδομαζώματος τὸ 1670. Πρὸς τὸ συμπέρασμα τοῦτο συμφωνεῖ καὶ προφορικὴ μαρτυρία τοῦ κ. Ἀλ. Ἀλεξοπούλου Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Στοιχειώδους Ἐκπαίδευσως, καταγομένου ἀπὸ τὸ Δίλοφον τῆς Δυτ. Μακεδονίας (Λιμπόχοβον), καθ' ἣν Βαλλαᾶς τις νέος ἐκ τινος γειτονικοῦ τοῦ Τσοτυλίου χωρίου ἐν ὀδοιπορικῇ συζητήσῃ τὸ 1918 τοῦ εἶπεν ὅτι μὲ τοῦ πατᾶ τὴν οἰκογένειαν εἰς τὸ μεικτὸν χωρίον του εἶναι συγγενὴς ἀπὸ «ἑφτά ζνάρια». Δηλαδὴ ἑπτὰ γενεὰς ἢ 233 περίπου ἔτη πρὸ τοῦ 1918 εἶχεν ὁ βαλλαᾶς κοινὸν τὸν γενάρχην μὲ τοῦ ἱερέως τὴν οἰκογένειαν.

Διὰ τῆς παρουσίας μελέτης τοῦ Καλινδέρη φαίνεται ὅτι εὕρισκει τὸν ὀριστικὸν του καθορισμὸν τὸ ζήτημα τῆς προελεύσεως τῶν Βαλλαάδων, καθὼς καὶ τοῦ χρόνου, τοῦ τρόπου καὶ τῶν περιστάσεων, ὑφ' ἃς οἱ Ἕλληνες τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀλιάκμονος ἐξισλαμίσθησαν.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ